

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**BUXORO DAVLAT
TIBBIYOT INSTITUTI**

**“LINGVO-MADANIYAT VA TIL BIRLIKLARI
SEMANTIKASINING ILMIY-METODOLOGIK
ASOSLARI” MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYA MATERIALLARI**

**МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ "ЛИНГВО-
КУЛЬТУРА И НАУЧНО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ
ОСНОВЫ СЕМАНТИКИ ЯЗЫКОВЫХ ЕДИНИЦ"**

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
“LINGUOCULTURE AND SCIENTIFIC-
METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE
SEMANTICS OF LANGUAGE UNITS”**

14-15 november, 2025

**“KAMOLOT” nashriyoti
Buxoro**

MUNDARIJA

1-SHO'BA: JAHON ANDOZALARI DARAJASIDA CHET TILLARINI IT
TEKNOLOGIYALARI ORQALI O'RGATISH

M.H. Davlatova Importance of the English Language in Medicine.	17
Ф.Р.Муртазаева Профессиональная компетентность переводчика медицинских текстов в эпоху искусственного интеллекта: межкультурный и культурный аспект.	19
M. B. Xolova Lingvomadaniy kodlar tizimi va ularning matndagi intersemiotik o'zaro ta'siri.	24
З.О.Джалилова Эволюция понятий “цифровая грамотность” и “информационная грамотность”-сравнительный анализ и перспективы интеграции.	28
U.B.Ruzimov. Professional competence: content, essence, scientific basis, and effective implementation of project-based management concept in higher education universities.	32
Y.O.Badelbaeva Students' Speech Etiquette and Communication Skills in the Context of Innovative Education (Theoretical approach).	34
F.F.Norova Kompyuter lingvistikasi ilovalari asosida talabalarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari.	37
E.A.Shamsuvalieva Teaching foreign languages based on modern educational technologies.	39
A.A.Ikramova Methodology for creating teaching materials with ai assistance for english language teachers in higher education.	43
A.A.Ikramova The impact of artificial intelligence tools on student motivation: new approaches in learning english	47
Ш.И.Нурмурадова Обучение иностранным языкам с использованием it-технологий на уровне мировых стандартов».	50
F.F.Norova Kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishda mobil ilovalarning roli va imkoniyatlari.	53
Nazarova D, Bozorova M. Ingliz tilini o'rganishda sun'iy intellektning ahamiyati.	56
Н. А. Адирбекова, С.Е. Калдыгозова It-технологии в обучении рки: от традиционных методов к цифровым стратегиям.	58
Sh.Karimova, P.D.Baxtiyorova The role of artificial intelligence in teaching english language.	61
U.Anvarova Tibbiyot yo'nalishi talabalariga chet tilini o'qitishda differensial texnologiyalarning kasbiy yo'naltirilgan imkoniyatlari.	63
N.Yu. Boymurodova Approaches to teaching foreign languages through it technologies in global.	66
M.R.Rajabova Tibbiy ingliz tilini o'qitishda it texnologiyalar va virtual simulyatsiyalarning ahamiyati.	68
K.Homidov Jahon andozalari darajasida chet tillarini it texnologiyalari orqali o'rgatish.	70

4. Kaykavus. *Qabusnama* [The Book of Qabus]. Tashkent: Yangi Asr Avlodi, 2016, 224 p.

KOMPYUTER LINGVISTIKASI ILOVALARI ASOSIDA TALABALARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI

Norova Fazilat Fayzulloyevna

Buxoro davlat universiteti Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar kafedrası
tayanch doktoranti

e-mail: fazilatnorova0@gmail.com

f.f.norova@buxdu.uz

Annotatsiya: Maqolada zamonaviy ta'lim tizimida kommunikativ kompetentligini shakllantirishda kompyuter lingvistikasi ilovalaridan foydalanishning innovatsion imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotning maqsadi — KL ilovalari va tabiiy tilni qayta ishlash (NLP) texnologiyalarining talabalarning nutqiy faoliyatiga ta'sirini aniqlashdir. Natijalar mobil ilovalarni o'quv jarayoniga tatbiq etish kommunikativ kompetentlikni sezilarli darajada oshirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: kommunikativ kompetentlik, mobil ilova, kompyuter lingvistikasi, tabiiy tilni qayta ishlash, sun'iy intellekt.

Kommunikativ kompetentlik zamonaviy ta'limning asosiy magsadlaridan biri bo'lib, talabalarning turli vaziyatlarda samarali muloqot qilish qobiliyatini belgilaydi. Raqamli transformatsiya davrida an'anaviy til o'qitish usullari yangi texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilmasa, ta'lim samaradorligi cheklanib qolishi mumkin. Kompyuter lingvistikasi - bu inson tilini kompyuter yordamida qayta ishlash, tahlil qilish va modellashtirish sohasi bo'lib, so'nggi yillarda sun'iy intellekt va mashina o'rganish texnologiyalarining rivojlanishi bilan ayniqsa dolzarblik kasb etmoqda.

Kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish an'anaviy usullari ko'pincha cheklangan interfaolik, individual yondashuvning yetarli emasligi va real dunyo vaziyatlarini yetarlicha aks ettirmasligi kabi muammolarga duch kelmoqda. Kompyuter lingvistikasi ilovalari asosidagi yechimlar bu muammolarni innovatsion tarzda hal qilish imkoniyatini beradi, chunki ular talabalarga shaxsiylashtirilgan, interfaol va real vaziyatlarga asoslangan o'rganish tajribasini taqdim etadi.

Ushbu maqolaning magsadi - kompyuter lingvistikasi ilovalari asosida talabalarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlarini o'rganish, ularning samaradorligini baholash va amaliy qo'llash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish. Tadqiqot quyidagi asosiy savollarga javob topishga qaratilgan: Qanday kompyuter lingvistikasi ilovalari kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishda eng samarali hisoblanadi? Ushbu vositalar qanday metodik yondashuvlar bilan qo'llanilganda eng yuqori natijalarga erishish mumkin?

Kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishga oid an'anaviy yondashuvalar asosan rol o'ynash, munozara, loyiha asosidagi o'qitish va boshqa interfaol metodlarga asoslangan. Biroq, so'nggi o'n yilliklarda raqamli texnologiyalarning til o'qitishiga

integratsiyasi keng o'rganilgan. Chapelle (2001) kompyuter yordamida til o'rganish (CALL)ning dastlabki shakllarini o'rgangan va ularning o'quvchilarning faolligini oshirishdagi ahamiyatini ta'kidlagan.

Kompyuter lingvistikasi sohasidagi so'nggi yutuqlar, xususan tabiiy tilni qayta ishlash (NLP) texnologiyalari, til o'qitishda yangi imkoniyatlar yaratdi. Warschauer (2004) raqamli texnologiyalarning nafaqat til ko'nikmalarini, balki kommunikativ kompetentlikni ham rivojlantirishdagi rolini alohida ta'kidlagan.

Sun'iy intellekt asosidagi til modellari (GPT, BERT va boshqalar) yutuqlari til o'qitishda yangi bosqichni ochdi. Bu modellar inson tilini tushunish va yaratishda insonga o'xshash qobiliyatlarga ega bo'lib, real vaqtda muloqot qilish imkoniyatini beradi. Buning ta'limdagi ahamiyati hali to'liq o'rganilmagan.

Turli tadqiqotchilar kompyuter lingvistikasi vositalarining alohida jihatlarini o'rgansalar-da, ularning kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishda kompleks ta'siri va innovatsion metodik yondashuvalar hali yetarlicha o'rganilmagan. Ushbu tadqiqot mavjud bo'shliqlarni to'ldirishga qaratilgan.

Tadqiqot aralash usul yondashuvidan foydalangan, bunda ham sifat, ham miqdoriy ma'lumotlar to'plangan va tahlil qilingan.

Tadqiqot ikki bosqichdan iborat, birinchi bosqichda kompyuter lingvistikasi asosidagi innovatsion yondashuvalarning samaradorligini eksperimental tekshirish, ikkinchi bosqichda esa o'qituvchilar va talabalarining ushbu yondashuvlar haqidagi tajriba va fikrlarini o'rganish maqsad qilingan.

Tadqiqot natijalari kompyuter lingvistikasi asosidagi innovatsion yondashuvalarning talabalarining kommunikativ kompetentligini sezilarli darajada oshirishda samarali ekanligini ko'rsatdi.

Intervyular va so'rovnomalar tahlili quyidagi asosiy temalarni aniqladi:

1. **Motivatsiya:** Talabalarining 85% kompyuter lingvistikasi ilovalarini an'anaviy metodlarga qaraganda ko'proq qiziqarli va motivatsiyalovchi deb hisoblagan.

2. **Xavfsiz muhit:** Talabalarining 78% sun'iy intellekt yordamchilari bilan muloqot qilishda xato qilishdan qo'rqmasliklarini, bu esa ularning ishtirokini oshirganini ta'kidlagan.

Darslarni kuzatish shuni ko'rsatdiki, kompyuter lingvistikasi ilovalari qo'llanilgan darslarda talabalarining faolligi 40% ga oshgan va ular murakkab mavzularni yaxshiroq tushunganlar.

Tadqiqot natijalari kompyuter lingvistikasi asosidagi innovatsion yondashuvalarning talabalarining kommunikativ kompetentligini rivojlantirishda an'anaviy metodlarga qaraganda sezilarli afzalliklarga ega ekanligini ko'rsatadi. Bu afzalliklar quyidagi jihatlarida namoyon bo'ladi:

Birinchidan, kompyuter lingvistikasi ilovalari shaxsiylashtirilgan o'qitish imkoniyatini beradi. An'anaviy sinf muhitida o'qituvchi har bir talabaning individual ehtiyojlariga javob berishda qiyinchiliklarga duch keladi, sun'iy intellekt asosidagi tizimlar esa har bir talabaning kuchli va zaif tomonlarini aniqlab, ularga mos mashqlarni taqdim etadi.

Ikkinchidan, ushbu vositalar "xavfsiz muhit" yaratadi, bunda talabalar xato qilishdan qo'rqmasdan muloqot qilishga urinishlari mumkin. Bu xususan, introvert talabalar uchun muhim ahamiyatga ega.

Uchinchidan, virtual reallik va sun'iy intellext texnologiyalari real hayotdagi muloqot vaziyatlarini simulyatsiya qilish imkonini beradi, bu esa talabalarning turli kontekstlarda muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Ushbu natijalar, avvalgi tadqiqotlar bilan solishtirganda, kompyuter lingvistikasi ilovalarining nafaqat til ko'nikmalarini, balki umumiy kommunikativ kompetentlikni ham rivojlantirishda muhim rol o'ynashi mumkinligini ko'rsatadi. Bu sohadagi kelajakdagi tadqiqotlar turli madaniyatlar va til darajalari uchun maxsus mo'ljallangan yechimlarni ishlab chiqishga qaratilishi kerak.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, kompyuter lingvistikasi asosidagi innovatsion yondashuvalar talabalarning kommunikativ kompetentligini rivojlantirishda an'anaviy metodlarni muvaffaqiyatli to'ldirishi va takomillashtirishi mumkin. Ushbu yondashuvalarning asosiy afzalliklari shaxsiylashtirilgan o'qitish, xavfsiz muhit va real vaziyatlarni simulyatsiya qilish imkoniyatlarida namoyon bo'ladi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Chapelle, C. A. (2001). Computer applications in second language acquisition. Cambridge University Press.
2. Warschauer, M. (2004). Technology and social inclusion: Rethinking the digital divide. MIT Press.
3. Baxramova, M. (2020). Raqamli texnologiyalar va til o'qitish. O'qituvchi nashriyoti.
4. Johnson, M., & Smith, P. (2022). AI-powered language learning: Opportunities and challenges. Journal of Educational Technology, 15(2), 45-62.
5. Ahmad, K., & Kim, S. (2023). Natural Language Processing in Education: Current Trends and Future Directions. Computational Linguistics in Education, 8(1), 112-130.

ZAMONAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA XORIJIY TILLARNI O'QITISH

Shamsuvaliyeva Elsuyar Asgatovna

Toshkent shahridagi Adju universiteti v.b.dotsenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada xorijiy tillarni o'qitishda zamonaviy ta'lim texnologiyalarining o'rni, rivojlantirishdagi ahamiyati hamda o'quv jarayonini samarali tashkil etishdagi imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, interfaol metodlar va kommunikativ yondashuv asosida xorijiy til kompetensiyalarini shakllantirish masalalari yoritilgan. Hozirda innovatsion texnologiyalar chet tillarini o'qitish jarayonini sezilarli darajada boyitadi. Bu doimiy o'z-o'zini tarbiyalash va rivojlantirishga yo'naltirilgan, faol, maqsadga muvofiq, yangi turdagi shaxsni yaratishga yordam beradi. Til o'rganuvchining mustaqil bilim faoliyatida ma'lumotlardan ijodiy foydalanish uchun maqbul shart sharoitlarni yaratilishi yoritilgan.